

dr Łukasz Goździaszek
Uniwersytet Wrocławski
lukasz.gozdziaszek@uwr.edu.pl
ORCID ID: 0000-0003-3843-5037

Prawo nowych technologii a Wielki Reset

Seminarium eksperckie realizowane w ramach projektu pt. Architektura i infrastruktura Wielkiego Resetu: studium nad transformacją ku cywilizacji informacyjnej (25.11.2022 r.)

Kluczowe ośrodki inicjatyw legislacyjnych

Całokształt prac legislacyjnych w zakresie prawa nowych technologii, w tym tożsamości cyfrowej, na poziomie międzynarodowym (głównie działalność komisji ONZ do spraw międzynarodowego prawa handlowego UNCITRAL), europejskim i krajowym wskazuje, że prym w tym zakresie w ostatnich latach wiedzie Unia Europejska. Wiele unijnych aktów już powstało, a kolejne są na zaawansowanych etapach procesu legislacyjnego¹. Odmienne w przypadku płaszczyzny międzynarodowej, na której wprawdzie również toczą się prace nad nowym prawem², to jednak obecnie nie wydaje się, aby odegrało równie pionierską rolę jak na przełomie XX i XXI wieku³.

Aktualnie polskie prawo nowych technologii w znacznym zakresie jest pochodną prawa unijnego. Jak się wydaje wynika to z okoliczności, że rozwój prawa unijnego w tym zakresie jest na tyle silny, że racjonalnym jest nietworzenie tymczasowych regulacji krajowych, lecz oczekiwanie na legislację unijną. W Polsce zaobserwować można jednak rozwój publicznych serwisów internetowych i powiązanych z nimi narzędzi informatycznych. Punktem wyjścia był jedynie PUAP (Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej), a obecnie oprócz niego funkcjonuje platforma e-Doręczeń, mObywatel i Serwis Rzeczypospolitej Polskiej gov.pl.

W kontekście prawa nowych technologii znamienym jest przy tym rozwój terminologii pojęciowej. Przykładowo w obszarze związanym z szeroko rozumianą „identyfikacją” na płaszczyźnie międzynarodowej dominuje odnośnienie się do kwestii „uwierzytelniania” (ang.

¹ Zob. m.in. wniosek z 28.9.2022 - dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dostosowania przepisów dotyczących pozaumownej odpowiedzialności cywilnej do sztucznej inteligencji (dyrektywa w sprawie odpowiedzialności za sztuczną inteligencję) (COM(2022) 496 final) oraz wniosek z 21.4.2021 - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (akt w sprawie sztucznej inteligencji) i zmieniające niektóre akty ustawodawcze Unii (COM/2021/206 final).

² Zob. *Notes on the main issues of cloud computing contracts* (2019, <https://uncitral.un.org/cloud>) oraz *Promoting confidence in electronic commerce: legal issues on international use of electronic authentication and signature methods* (2007, https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/08-55698_ebook.pdf).

³ Zob. m.in. *United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts* (New York, 2005), *Model Law on Electronic Transferable Records* (2017), *Model Law on Electronic Signatures* (2001), *Model Law on Electronic Commerce* (1996).

electronic authentication), „podpisów” (ang. *signatures*), a ostatnio do dalej idącego pojęcia „zarządzania tożsamością elektroniczną” (ang. *electronic identity management*). Z kolei w prawie unijnym pod rządami rozporządzenia eIDAS⁴ wysunięto na pierwszy plan pojęcie „identyfikacji elektronicznej” (ang. *electronic identification*) i „usług zaufania” (ang. *trust services*), a od 2021 tożsamości cyfrowej (ang. *digital identity*). Podpis elektroniczny stał się jedynie jedną z usług zaufania.

Plaszczyzna międzynarodowa

Zasadniczo prawo międzynarodowe (szeroko rozumiane, w tym prawo modelowe) ogniskuje się niezmiennie wokół kwestii, które z unijnego punktu widzenia wydają się aktualnie nieproblematiczne z uwagi na ich ugruntowaną pozycję w praktyce, ale też przy tworzeniu nowego prawa. Te kwestie to: niedyskryminacja rozwiązań informatycznych (czy inaczej komunikacji elektronicznej), zrównanie z postacią papierową postaci elektronicznej i neutralność technologiczna. Trzeba jednak docenić, że to w prawie międzynarodowym już na początku XX wieku pojawiła się regulacja dotycząca wykorzystania automatycznych systemów do zawierania umów, czyli kwestii które dziś wiążemy z problematyką sztucznej inteligencji.

Plaszczyzna unijna

Rozwój unijnego prawa nowych technologii jest wielokierunkowy. Oprócz modyfikacji w zakresie prawa związanego, według dawnej terminologii, z usługami społeczeństwa informacyjnego⁵, podjęto się zadania uregulowania sztucznej inteligencji i tożsamości cyfrowej. Zakres regulacyjny dotyczący sztucznej inteligencji miałaby według obecnych założeń obejmować trzy obszary: przepisy horyzontalne dotyczące systemu sztucznej inteligencji, przepisy dotyczące bezpieczeństwa produktów i przepisy dotyczące odpowiedzialności cywilnej związanej ze systemami sztucznej inteligencji. Zagadnienie tożsamości cyfrowej wiąże się zaś głównie z Europejskimi Portfelami Tożsamości Cyfrowej (ang. *European Digital Identity Wallets*)⁶.

W założeniu unijnego projektodawcy Europejskie Portfele Tożsamości Cyfrowej miałyby być powiązane z różnymi atrybutami i umożliwiałyby ukierunkowane udostępnianie danych na potrzeby konkretnej usługi. Rozwiązanie to miałyby również stanowić bezpieczną alternatywę dla narzędzi

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Ur. UE L 257 z 28.8.2014, s. 73-114).

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z 19.10.2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych) (Dz.Ur. UE L 277 z 27.10.2022, s. 1-102) i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1150 z 20.6.2019 r. w sprawie propagowania sprawiedliwości i przejrzystości dla użytkowników biznesowych korzystających z usług pośrednictwa internetowego (Dz.Ur. UE L 186 z 11.7.2019, s. 57-79).

⁶ Wniosek z 3.6.2021 - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniające rozporządzenie (UE) nr 910/2014 w odniesieniu do ustanowienia europejskich ram tożsamości cyfrowej (COM(2021) 281 final), zob. również: Podejście ogólne Rady Unii Europejskiej z 25.11.2022 (2021/0136(COD)).

identyfikacyjnych oferowanych przez korporacje związane z mediami elektronicznymi (faktycznie profili w mediach społecznościowych). Bezpieczeństwo miałyby wynikać z „wyłącznej” kontroli użytkownika nad udostępnianymi atrybutami. Propozycję faktycznego statuowania tożsamości cyfrowe jako nazwanej instytucji prawnej, jak się wydaje, można traktować jako środek zaradczy względem anonimowości w cyberprzestrzeni. Europejskie Portfele Tożsamości Cyfrowej, obok dowodów osobistych miałyby być wprost wskazane w znowelizowanym rozporządzeniu eIDAS jako środki identyfikacji elektronicznej. Wyjaśnić warto, że prawodawca unijny zdecydował się również na istotną ingerencję w zakresie dowodów osobistych (ang. *identity cards*)⁷.

Płaszczyzna polska

Tak jak rozwój prawa unijnego w zakresie prawa unijnego wydaje się spójny, tak polskie rozwiązania technologiczne (służące głównie obsłudze sektora publicznego) wydają się nazbyt wielotorowe. Przykładowo obok profilu i podpis zaufanego, powstał profil i podpis osobisty (te dwie instytucje potocznie określa w portalach publicznych mianem e-Dowodu). Dodać trzeba, że środkami identyfikacji elektronicznej są odpowiednio profil zaufany i profil osobisty i to one są powiązane z publicznym systemem identyfikacji elektronicznej. W przyszłości spodziewać można się jednak ujednoczenia. Docelowo, wedle zapowiedzi, platforma e-Doręczeń⁸ ma przejąć funkcjonalność ePUAPu⁹. Interesującą ewolucję przeszła i wciąż przechodzi aplikacja mObywatel. Pierwotnie była to jedynie publiczna aplikacja mobilna¹⁰ wykorzystywana na telefonach, a obecnie jest to również portal internetowy (<https://www.gov.pl/web/mobywatel/mobywatel-w-przegladarce1>). Zmieniła się również istota tej aplikacji, która nie służy jedynie przechowywaniu elektronicznych postaci dokumentów tożsamości, przy czym zasadniczy cel tej aplikacji - stworzenie cyfrowej alternatywy względem tradycyjnego (materialnego) dowodu osobistego wciąż nie został osiągnięty.

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1157 z 20.6.2019 r. w sprawie poprawy zabezpieczeń dowodów osobistych obywateli Unii i dokumentów pobytowych wydawanych obywatelom Unii i członkom ich rodzin korzystającym z prawa do swobodnego przemieszczania się (Dz.Urz. UE L 188 z 12.7.2019, s. 67-78).

⁸ Funkcjonowanie tej platformy związane jest z ustawą z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 569).

⁹ W myśl art. 21z ustawy z 5.9.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1797) ePUAP jest przyłączony do węzła krajowego w ramach Krajowego Schematu Identyfikacji Elektronicznej.

¹⁰ Zob. art. 19e-19j ustawy z 17.2.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2070 ze zm.).